

ภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับกลางของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายฉายา จิตพิันธ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2532

ISBN 974-569-704-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

15482 3

i117403695

LEADERSHIP OF MIDDLE ADMINISTRATORS OF THAMMASAT UNIVERSITY

Mr. Chaya Jitiphan

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Higher Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1989

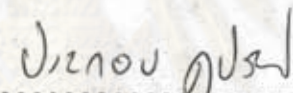
ISBN 974-569-704-4

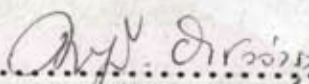
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับกลางของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
โดย นายฉายา จิตตพันธ์
ภาควิชา อุดมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อาชวอำรุง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คูปริศน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อาชวอำรุง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุธาติ ตันณะเดชา)

ศูนย์วิทยานิพนธ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ฉายา จิตติพันธ์ : ภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับกลางของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
(LEADERSHIP OF MIDDLE ADMINISTRATORS OF THAMMASAT UNIVERSITY)
อ.ที่ปรึกษา รศ.ดร.พรชูลี อาชวอำรุง. 209 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายศึกษาถึงประเภทภาวะผู้นำ และแบบผู้นำของผู้บริหารระดับกลางของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตามการรับรู้ของผู้ใต้บังคับบัญชา

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยประกอบด้วยข้าราชการสาย ข. และสาย ค. รวม 482 คน

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่ปรับปรุงมาจาก Leadership Questionnaire ของ Bernard M. Bass มีจำนวนข้อกระทงทั้งสิ้น 72 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลได้คำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแปรปรวนรวม และวิเคราะห์ตัวประกอบด้วยวิธี Maximum Likelihood และหมุนแกนตัวประกอบแบบออธอโกนอลด้วยวิธีวาริแมกซ์ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS-X

ข้อค้นพบมีดังนี้คือ

1. ตามการรับรู้ของผู้ใต้บังคับบัญชา ภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับกลางของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดประเภทได้ 2 ประเภท และมีแบบผู้นำ 5 แบบคือ

ประเภทที่ 1 ภาวะผู้นำเหนือรูปแบบ มีแบบผู้นำอยู่ 3 แบบ คือ ผู้นำแบบอำนาจามมีผู้นำแบบผู้กระตุ้นเชิงปัญญา และผู้นำแบบคำนึงถึงเอกลักษณ์ของเอกัตบุคคล

ประเภทที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงปฏิสัมพันธ์ มีแบบผู้นำอยู่ 2 แบบคือ ผู้นำแบบบริหารงานโดยช้อยกเว้นหรือการสนับสนุนตามสถานการณ์ และผู้นำแบบตามสบาย

2. ในปัจจุบันผู้ใต้บังคับบัญชายังเห็นว่างานมีผลสำเร็จมาก ผู้บังคับบัญชาสามารถประสานสัมพันธ์ความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชาระดับปานกลาง แต่พึงพอใจต่อผู้บังคับบัญชา และพึงพอใจต่อวิธีการบังคับบัญชาในระดับต่ำกว่า 50%

ภาควิชาอุดมศึกษา.....
สาขาวิชาอุดมศึกษา.....
ปีการศึกษา2531.....

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
.....

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

CHAYA JITIPHAN : LEADERSHIP OF MIDDLE ADMINISTRATORS OF
THAMMASAT UNIVERSITY, THESIS ADVISOR : ASSC. PROF. PORNHULEE
ACHAVA-AMRUNG, Ed.D. 209 pp.

The purpose of this study is to identify categories and styles of Thammasat University middle manager's leadership as perceived by the subordinates.

Informers are category B & C civil servants totalling 482 in number.

Data were collected by using a questionnaire regarding leadership as adapted from Bass's "Leadership Questionnaire", with 72 items. Analysis of data included arithmetic means, standard deviations, variances and factor analysis, employing maximum likelihood technique, with orthogonally rotation using varimax, computed by SPSS-X program.

Findings are as follows:

1. As perceived by subordinates, Thammasat University middle management leadership styles can be classified into 2 categories and 5 styles, namely,

Category 1 : Transformational Leadership. Three styles were found : (1) Charismatic; (2) Intellectual Stimulation; and (3) Individualized Consideration.

Category 2: Transactional Leadership. Two styles were found : (1) Management by exception or Contingent Aversive Reinforcement and (2) Laissez-faire.

2. At present, subordinates perceived their leadership to be quite successful in their tasks, moderately successful in dealing with subordinates. However, satisfaction with leaders and their styles were measured and reported at less than 50%.

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อผู้สมัคร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
Dr. P. Achava-Amrung

กิตติกรรมประกาศ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อาชวอำรุง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่เริ่มเขียนโครงการเสนowitzaniพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นต่าง ๆ และเสียสละเวลาในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ ถึงแม้ช่วงของการตรวจแก้ไขท่านกำลังพักรักษาตัวเนื่องจากประสบอุบัติเหตุก็ตาม ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ คันธนะเขชา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ กุปรัตน์ ที่ได้แนะนำเพิ่มเติมในช่วงของการสอบหัวข้อวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ที่กรุณาตรวจสอบแก้ไขแบบสอบถามและให้คำแนะนำเพิ่มเติมอันเป็นประโยชน์ยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชำราชการสาย ข และ สาย ค ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทุกท่าน ที่กรุณาตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณผู้เป็นที่รัก เพื่อน และน้อง ๆ ที่ช่วยเป็นกำลังใจและช่วยเหลือด้วยดี ตลอดเวลาในการทำวิจัย

หากผลงานวิจัยนี้มีประโยชน์ต่อสาธารณะ ผู้วิจัยขอมอบคุณประโยชน์นี้ แต่บิดาที่เป็นแรงใจให้ผู้วิจัยเสมอมา และมารดาผู้ล่วงลับ พร้อมขอเชิญพระคุณครู อาจารย์ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันที่ได้ประสพวิทยาการต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยจนทำให้งานวิจัยนี้บรรลุผลด้วยดี

ฉายา จิตติพันธ์

สารบัญ

		หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย	ง
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
	กิตติกรรมประกาศ	ฉ
	สารบัญตาราง	ญ
	บทที่	
1	บทนำ	1
	1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
	คำถามในการวิจัย	7
	> ขอบเขตของการวิจัย	8
	ข้อตกลงเบื้องต้น	8
	คำนิยามศัพท์	8
	✓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
	ความหมายของผู้นำ	12
	ความหมายของภาวะผู้นำ	16
	วิธีการศึกษาภาวะผู้นำ	18
	ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ	18
	แนวคิดเกี่ยวกับ Transformational Leadership and Transactional Leadership ของ Bernard M.Bass	24
	ประเภทและแบบของผู้นำและภาวะผู้นำ	27
	หน้าที่และคุณลักษณะของผู้นำ	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

	ภาวะผู้นำในการนิเทศงาน	55
	ผู้นำและการพัฒนาองค์การเพื่อการเปลี่ยนแปลง	57
	มโนชนสัมพันธ์สำหรับผู้นำ	58
	การสื่อสารสำหรับผู้นำ	74
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหาร	79
	ประวัติและความเป็นมาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	81
3	วิธีดำเนินการวิจัย	96
	ประชากร	96
	ผู้ให้ข้อมูล	97
	ลักษณะและปริมาณของผู้ให้ข้อมูล	98
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	102
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	105
	การวิเคราะห์ข้อมูล	105
	การวิเคราะห์ตัวประกอบ	106
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	109
	ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามการรับรู้ของข้าราชการ สาย ข. และสาย ค.	110
	ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การแสดงข้อคิดเห็นที่มีต่อหน่วยงาน และผู้บังคับบัญชา	148

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
5	สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	154
	ข้อค้นพบ	156
	อภิปรายผลการวิจัย	160
	ข้อเสนอแนะ	169
	บรรณานุกรม	172
	ภาคผนวก	181
ก	รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	182
ข	หนังสืออนุมัติ/และหนังสือขอความอนุเคราะห์	183
ค	แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	185
	ประวัติของผู้วิจัย	209

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำแนกตามเพศ	96
2	จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำแนกตามอายุการดำรงตำแหน่ง .	97
3	จำนวนผู้ให้ข้อมูลที่แจกแบบสอบถาม และผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามสายงานของผู้ให้ข้อมูล	98
4	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามของข้าราชการแต่ละสาย จำแนกตามเพศ ..	99
5	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามของข้าราชการแต่ละสายงาน จำแนกตามวุฒิการศึกษา	100
6	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามของข้าราชการแต่ละสายงาน จำแนกตามอายุราชการ	101
7	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามของข้าราชการแต่ละสายงาน จำแนกตาม การดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าสายงานและผู้ปฏิบัติงาน	102
8	แสดงค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความแปรปรวน ของตัวแปร 72 ตัวแปร ตามการรับรู้ของข้าราชการ สาย ข. และ สาย ค.	111
9	Table : Rotated Factor Matrix : Principal Components	124
10	Table : Rotated Factor Matrix : Maximum Likelihood	127
11	ตารางแสดงค่ารากแฉง และร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปร ...	131
12	ตารางแสดงการเปรียบเทียบตัวแปรรายข้อที่ปรากฏในตัวประกอบของ บาสส์ เฉพาะที่นำมาแสดงในแนวคิดเท่านั้นและข้อค้นพบของผู้วิจัย ...	132
13	แสดงลักษณะตัวแปรในตัวประกอบที่ 1 ผู้นำแบบอำนาจบารมี	133
14	แสดงลักษณะตัวแปรในตัวประกอบที่ 2 ผู้นำแบบผู้กระตุนเชิงปัญญา ...	138

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
15	แสดงลักษณะตัวแปรในตัวประกอบที่ 3 ผู้นำแบบบริหารงานโดย ช้อยกเว้น หรือการสนับสนุนตามสถานการณ์	141
16	แสดงลักษณะตัวแปรในตัวประกอบที่ 4 ผู้นำแบบคำนึงถึงเอกลักษณ์ ของเอกัตบุคคผล	143
17	แสดงลักษณะตัวแปรในตัวประกอบที่ 5 ผู้นำแบบสบาย	146
18	แสดงผลของงานทั้งหมดของหน่วยงาน	148
19	แสดงความสำเร็จในหน่วยงานเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่รู้จัก	149
20	แสดงความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการประสานสัมพันธ์กับความ ต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชา	150
21	แสดงความสามารถของผู้บังคับบัญชาปฏิบัติงาน บรรลุความต้องการขององค์การ	151
22	แสดงความพึงพอใจของผู้ใต้บังคับบัญชามีต่อผู้บังคับบัญชา	152
23	แสดงความพึงพอใจวิธีการเป็นผู้นำของผู้บังคับบัญชา เป็นวิธีการถูกต้องในการทำให้งานของกลุ่มสำเร็จ	153

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย